

ПИРОЖКОВ

Сергій Іванович — академік НАН України, віце-президент НАН України, голова Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України

ВЕРГУНОВ

Віктор Анатолійович — академік НААН України, директор Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України

Ярослав Михайлович Гадзало

ЮВІЛЕЙ ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

До 60-річчя академіка НААН України
Я.М. Гадзала

3 серпня 2018 р. виповнюється 60 років відомому українському вченому-агроному, фахівцю із захисту ягідних культур від шкідників, політичному діячу, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки, президенту Національної академії аграрних наук України, доктору сільськогосподарських наук, професору, академіку НААН України Ярославу Михайловичу Гадзало.

Народився Ярослав Михайлович Гадзало 3 серпня 1958 р. у с. Артищів Городоцького району Львівської області. Успадкувавши від батьків, Михайла Степановича і Марії Федорівни, любов до праці, до людей, до рідної землі, він усе своє життя дотримується цих орієнтирів. Оптимізм і віра в Українську державу стали основними складовими його вдачі та підґрунтям для формування активної громадянської і політичної позиції.

Ще у шкільні роки Ярослав Михайлович захоплювався рослинництвом, вивчав здобутки вітчизняних учених-аграріїв щодо отримання високих урожаїв, цікавився унікальною культурою українського народу. В 1977 р., після закінчення навчання у Вишнянському радгоспі-технікумі, працював агрономом-меліоратором у колгоспі «Зоря» Городоцького району Львівської області. У 1978 р. вступив на факультет захисту рослин Української сільськогосподарської академії (нині — Національний університет біоресурсів та природокористування України).

Найпомітніший вплив на формування Я.М. Гадзала як висококваліфікованого фахівця справили викладачі: М.М. Кирик, О.І. Гончаренко, В.Ф. Пересипкін, М.М. Сініцин, М.М. Пліска та ін. Ще в студентські роки він долучився до науково-дослідної роботи в гуртках вишу, віддаючи перевагу вивченню екологізації захисту рослин, природно збалансованого співіснування

видів біоценозів у системі інтегрованого фітозахисту. Мешкав у студентському гуртожитку, вів активне студентське життя, брав участь у роботі органів студентського самоврядування. Захоплювався футболом.

Українську сільськогосподарську академію Ярослав Михайлович закінчив з відзнакою у 1983 р. Упродовж 1983–1986 рр. був аспірантом у своїй альма-матер на кафедрі загальної ентомології і зоології. У 1986 р. успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Ентомофауна малини і боротьба зі шкідливими видами в центральному Лісостепу УРСР». Уперше здійснив комплексний аналіз сучасного фітосанітарного стану цієї ягідної культури, уточнив її біологічні особливості, вивчив динаміку корисних і шкідливих видів комах, визначив рівні економічних порогів шкідливості та рівні ефективності зоофагів, що стало основою розроблення екологічно й економічно обґрунтованої системи її інтегрованого захисту в центральному Лісостепу України. Після закінчення аспірантури він упродовж року працював асистентом кафедри загальної ентомології і зоології Української сільськогосподарської академії, а також заступником декана факультету захисту рослин.

Надалі Я.М. Гадзало обіймав посади заступника голови колгоспу с. Завидовичі Городоцького району Львівської області (1987–1993 рр.), першого заступника генерального директора агрокомбінату «Городоцький» (з 1990 р.), начальника Управління сільського господарства і продовольства Городоцького району Львівської області (з 1991 р.), голови Городоцької районної ради народних депутатів та Городоцької райдержадміністрації Львівської області (з 1994 р.) заступника голови Львівської облдержадміністрації (1998–2000 рр.).

Визначальними фаховими рисами Ярослава Михайловича, які проявилися впродовж його роботи на зазначених посадах, були професійна компетентність, науковий підхід до виконання своїх обов'язків, спрямованість на позитивний результат, висока самовимогливість, повага до колег.

У 1999 р. Ярослав Михайлович захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук на тему «Агробіологічні обґрунтування інтегрованого захисту ягідних насаджень від шкідників у північно-західному Лісостепу і Поліссі України». Він розробив концепцію екологічно й економічно обґрунтованої програми захисту ягідних культур. Дав оцінку впливу діяльності людини на динаміку чисельності найнебезпечніших шкідників. На підставі аналізу різних концепцій інтегрованого захисту ягідників від шкідливих комах обґрунтував принципи регулювання чисельності та шкідливості фітофагів цих агроценозів. Розробив систему заходів збереження і привабливання корисної ентомофауни і шляхи накопичення її в агроценозах ягідників. Обґрунтував раціональні шляхи та способи застосування окремих сучасних пестицидів.

За результатами проведених багаторічних досліджень і на основі набутого практичного досвіду Я.М. Гадзало встановив зв'язок між низькою ефективністю зоофагів у агроценозах і нерегульованим застосуванням пестицидів. Визначив шляхи зниження пестицидного навантаження з урахуванням економічного порогу шкідливості та рівнів ефективності зоофагів. У програмі захисту ягідних культур від шкідників розробив систему максимального використання регулюючих факторів самих агроценозів і раціонального застосування пестицидів, мікробіологічних препаратів та регуляторів росту і розвитку комах. З'ясував регіональні економічні пороги шкідливості основних видів шкідників на ягідних культурах і запропонував методика визначення комплексного економічного порогу шкідливості.

У 2000–2001 рр. Я.М. Гадзало працював першим заступником голови Львівської облдержадміністрації, а в 2001–2002 рр. — головою Львівської обласної ради. Слід зазначити, що в цей час Львівщина за потужністю та різнобічністю економічного, наукового, культурного потенціалу посідала провідне місце в Україні. Підприємства області здійснювали зовнішньоторговельні операції з 98 країнами світу.

З 2001 р. Я.М. Гадзало — член Державної комісії з проведення в Україні адміністративної реформи. На цій посаді він здійснював пошук такого алгоритму створення державної моделі України, який відповідав би інтересам українського народу, вимогам історичного розвитку та глобальним перетворенням у світі.

З 2002 р. Ярослав Михайлович обіймав посаду професора, завідувача кафедри ентомології Національного університету біоресурсів і природокористування України.

У 2002–2006 рр. Я.М. Гадзало був першим заступником голови Державного комітету України з водного господарства, а в 2007–2010 рр. — заступником міністра аграрної політики та продовольства України. Особливо вагомий внесок Ярослав Михайлович зробив у реалізацію сучасних наукових досягнень щодо докорінної перебудови організаційно-правових форм господарювання, соціально-економічних і земельних відносин на селі.

У 2002 р. Я.М. Гадзала було обрано членом-кореспондентом Української академії аграрних наук (УААН) по Відділенню захисту рослин, а в 2007 р. — дійсним членом (академіком) УААН по Відділенню рослинництва. У 2013–2014 рр. він був віце-президентом Національної академії аграрних наук України (НААН), а в серпні 2014 р. його обрано президентом НААН. Він також є членом Президії Національної академії наук України.

У цей період Ярослав Михайлович зробив вагомий внесок у становлення НААН як головного науково-методичного та координаційного центру з розвитку агропромислового комплексу України. Під його керівництвом розроблено методичні основи інноваційно-інвестиційної моделі розвитку аграрної науки, проведено низку структурних перебудов, поліпшено особовий склад наукових підрозділів НААН. Скориговано напрями наукових досліджень, удосконалено роботу головних установ з питань координації фундаментальних і прикладних

наукових досліджень, підвищено ефективність використання наявного наукового та кадрового потенціалу. Розроблено принципово новий механізм взаємовідносин науки, виробництва та органів державного управління з метою підвищення результативності фундаментальних і прикладних досліджень.

Я.М. Гадзало ініціював проведення системної оптимізації науково-дослідної мережі НААН за організаційним, науковим та інноваційним напрямками. Визначив шляхи подальшої інтеграції наукових установ НААН та аграрних закладів вищої освіти України. Налагодив тісну співпрацю із закордонними науковими установами з виконання спільних наукових проектів.

Творчий доробок Я.М. Гадзала багатоплановий і значущий. Він — автор понад 150 наукових і науково-популярних праць. Коло його пріоритетних наукових інтересів пов'язане насамперед з екологізацією захисту рослин, фундамент якої він почав вибудовувати ще в студентські роки. Ярослав Михайлович обґрунтував доцільність переходу від спрощеного поняття боротьби зі шкідниками ягідних культур до концепції природно збалансованого співіснування видів як основи інтегрованого захисту рослин і одержання екологічно безпечної продукції. Він ініціював створення і забезпечив діяльність науково-виробничої лабораторії з випуску сітотрожною трихограми. За його ініціативою та безпосередньою участю підготовлено й видано фундаментальний підручник «Сільськогосподарська ентомологія».

За плідну багаторічну наукову та громадську діяльність Я.М. Гадзала нагороджено орденами «За заслуги» III (2001) та II ступенів (2010), присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України» (1999), відзначено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2000), присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки (2016).